

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİNDE ANLAMSIZLAŞAN MUHAFAZAKÂR SÖYLEMLER

Abdürreşit Celil KARLUK

Günümüz çağının teknolojik imkânları, insanların kendi aralarında veya kıtalar arasında iletişim ve etkileşimi gerçekleştirmesi için tarihin hiçbir döneminde rastlanılmayan imkânları sunmaktadır. Bu çağda, etkileşim istenildiği takdirde her durumda, her alanda farklı düzeyde mümkün olabilmekte, gereken bedel ödendiğinde “erişme” ve “kavuşma” mümkün olabilmektedir. Bu çağ üzerindeki edebi veya felsefi betimlemeyi uzatmak tamamen mümkündür.

Özetle, kapitalist düzenin ürettiği çeşitli sistemler içinde Türklerin dünyası mevcudiyetlerini sömürülme, yok edilme ve buna karşı direnme içinde devam ettirmektedir.

Yaşayan milletler veya halkların önemli bir kısmı, özellikle medeniyet inşa etme potansiyeli veya cihangir olma hırsları olan milletler işbu yoğun iletişim ve etkileşimin yaşandığı küresel çağda asırlık ülkülerini güncelleyerek mevcudiyetini her alanda yoğun hissettirmektedir. Bu tarz büyük millet olma özelliğini taşıyan milletler, egemen olduğu politik sınırları içinde veya sınırları dışında etkisi altına aldıkları ülküsüz veya ülküsünü kaybetmiş milletleri/halkları eritmeye, mahkûm etmeye, sömürmeye devam etmektedir. Aynı zamanda, bu sürece direnen, ülküsünü henüz tamamen kaybetmemiş, tarihsel hafızaları nispeten canlı fakat daha zayıf konumdaki milletler ise birbirinden farklı kıyımlara, sindirmelere maruz kalmaktadırlar.

Malum olduğu üzere, Türkler orta asırdaki şanlı yükselişini ve geliştirdiği adalet merkezli *Nizam-ı Âlem* düzenini yakın çağda sürdürmemiştir. Yerine geçen Hristiyanlık değerleri temelinde gelişen *Garp Medeniyeti* ve bu medeni-

yetin mahsulü olan *Kapitalist Düzen* ise maddeyi merkeze alan, adına *modern* denilen bir çağı ortaya çıkartmıştır. İşbu düzen temelinde ortaya çıkan, dayatma gücüne sahip çeşitli ideolojiler dünyamızda, özellikle Batı dışı toplumlarda sonu gelmez kavgalara neden olmuş ve olmaya devam etmektedir. Dünyaya nispeten adil düzen getiren Türkler, kapitalist düzen içinde neredeyse darmadağın olmuş, fakat yok olmamıştır. Türklerin Kuzeyi ve Doğusu Rus ve Çin sömürgesi içinde var olmaya çalışırken Güneyi genellikle Farısların kültürel hegemonyası altında kalmış; Batısı ise Batı medeniyetinin çeşitli saldırısına, sömürüsüne maruz kalmış; istikrarlı bir şekilde özünden kopartılarak dönüştürülmeye devam etmiştir. Özetle, kapitalist düzenin ürettiği çeşitli sistemler içinde Türklerin dünyası mevcudiyetlerini sömürülme, yok edilme ve buna karşı direnme içinde devam ettirmektedir.

Bize göre, Türklerin istikbali ve istiklali üzerinde kafa yoranlar, Türklerin tarihsel ülkülerini diri tutarak 21. yüzyılda daha organize mevcudiyetini sürdürmemesinin temelinde şu gerçeklerin önemli olduğunu dikkate almalıdırlar: Çok geniş coğrafyada yaşayan Türkler, İslamiyet'ten sonra güçlü ve kalıcı bir siyasi birlik sağlayamamıştır. Timur'un çabası, soyundan gelenlerce sürdürülmemiş, hatta baltalanmış; Yavuz-Şah İsmail çekilmesi daha sonra mezhep bölünmesine kadar gitmiştir. Pers etkisindeki Safevi Devleti, Türkistan Hanlıkları ile Osmanlı arasında sürekli farklılaşan bir hüviyet ile varlığını sürdürerek Şii İran devletinin ortaya çıkmasına engel olamamıştır. Orta

Doğu kültürünün İslamiyet şemsiyesi altında özellikle yerleşik yaşamı benimseyen Türkleri kuşatması, hafızaların önemli ölçüde değişmesine, hatta ata yurttan kopuşu tetiklemiştir. Bu süreç, Osmanlı sonrası Türk aydınında baskın olacak olan modernist, oryantalist zihniyetle devam etmiştir. Bütün bu gelişmelerin temelinde, Türklerin tek bir millet olabilmesinin zihni altyapısını oluşturacak, ona uygun sosyo-kültürel zemini hazırlayacak sistematik, bütünleşik bir eğitim, kültür sistemini oluşturamamış gerçeğinin olduğunu söylemek mümkündür. Elbette, bunun oluşması için de istikrarlı siyasal birliğin gerçekleşmesi gerekiyordu. Esasında siyasal birliğin ortaya çıkması için de onun zaruriyetinin idrak edilmesi ve gereken bedelin ödenmesi bilincinin gelişmesi şarttır. Bu bilincin oluşması ve gelişmesi için de sağlam bir eğitim-öğretim ve değerler sistemi lazımdır. Bunların istenilen seviyede oluşmadığı veya önem verilmediğinden ötürü Türklerin dünyasında bölünmüşlük, parçalanmışlık gerçeği yaygınlaşmış, çevresinde yükselen yeni veya nispeten köklü medeniyetler her alanda kendi üstünlüğünü kurmaya çalışmıştır.

Türklerin en az 3000 yıllık tarihinden çıkartacağı ders gereği, sakinmesi gerekli olan veya olacağı üç toplum gösterilebilir: İlki tarihî hasmı olan Çinlilerdir. Çinlilerin Türkler hakkında ne düşündüğü veya düşüneceği Orhun Anıtları'nda açık ve gizli olarak ifade edilmiştir. Diğer taraftan Çin kaynakları, bu hususta muazzam veriler sunmaktadır. İkinci olarak ihtiyatlı ilişki kurması gereken halk, Perslerdir. Persler ile Türklerin ilişkileri Pers destanlarında özellikle Şehname'de kendi ifadesini bulmuştur. Türk-Pers ilişkileri, Türk-Çinli ilişkileri kadar kanlı bıçaklı olmamasına rağmen Fars dili ve kültürü karşısında yeterli direnç gösterilememiştir. Fars dili ve kültürü içinde eriyip gitme durumu, Türklerin İran ve Afganistan'ı içine alan Hindistan'da kurduğu devletler örneğinde görülmüştür. Üçüncü olarak sakinmesi gereken ve ilişkilerde fazlasıyla dikkat edilmesi gerek millet, Ruslardır. Rusların son 500 yıllık süreçte Doğu ve Batı Türklerine ne kadar zarar verdiği veya vereceği bilinen bir gerçektir. Türkler dünyasının çok önemli toprak parçası ve nüfusu hâlâ Rus sınırları içindedir. Aynı zamanda, Rusların *Sıcak Deniz* rüyası veya ülküsünün capcanlı olduğu, Suriye krizinde kendisini göstermiştir. Bahsi geçen bu üç milletin

Türkler üzerindeki hafızasının daima canlı olduğu, devletin çeşitli birimlerinde umumi Türkler üzerine daima uzman kadro bulundurduğu, akademilerinde Türkler üzerine eğitim-öğretim ve araştırmalar yapan birimlerinin daimi olmasına önem verdiği biliniyor. Bunun aksine, Türklerin hafızalarında kopukluklar olduğu gibi ilgili ülkeler veya milletler üzerinde uzmanlaşmış kadrolarının bulunmasına önem vermediği daima görülmüştür. Bundan dolayı başta ikili diplomatik ilişkiler olmak üzere ekonomik, ticaret, eğitim, kültür alanlarında müteakabiliyetin hiç işlemediği gerçeği tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır. Son on yıl içinde, Türkiye başta olmak üzere Türk ülkelerinde ilgili ülkelerin sistematik planları çerçevesinde ekonomik ve ideolojik güçle oluşturulan lobileri ve yerli işbirlikçilerinin nicelik ve nitelik olarak toplumun tüm katmanlarında türemekte olduğu gerçeği daha görünür olmuştur. Bunun en bariz örnekleri 15 Temmuz darbesi sonrası Türkiye’de görülmüştür. Özellikle, Çin lobiciliği ve yerli Çince işbirlikçiler sadece Doğu Türkistanlılara tehdit olmaktan çıkmış; artık Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin güvenliğini tehdit eder seviyelerde faaliyet göstermeye başlamıştır.

Özellikle Çin işgalindeki Doğu Türkistan’da devam eden Türk soykırımı, bütün yönleriyle zirve yaptığı 2014 yılından beri, Türk-İslam dünyasında, özellikle Türkiye’de bu durum daha belirgin olmakla birlikte insanları derin düşünmeye sevk etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucu fikirleri arasında önemli yeri olan umumi Türklerin çıkarlarını ve mevcudiyetini savunan Türkçülük veya Türk milliyetçiliği fikriyatını benimsediğini açıklayan kitlelerin, STK ve siyasi partilerin Doğu Türkistan soykırımı karşısındaki pasif tutumu, hatta suskunluğu, Türklüğü bir ve bütün olarak düşünen aydınları düşündürürken, geniş halk kitlesinde hayal kırıklığı yaratmış; Türk düşmanlarını hiç olmadığı kadar mutlu etmiştir. ÇKP faşizmi ise bundan güç alarak uygulamasına son sürat devam etmiştir.

Doğu Türkistan Türklüğü, ÇKP faşistlerinin 1955 yılından beri uyguladıkları sistematik asimilasyon ve imha edici uygulamalarına karşı tek başlarına mücadele etmiştir. Fakat 1994 yılından beri durum tamamen değişmiş; ekonomik olarak kalkınan ve teknolojik olarak hızlı gelişme yakalayan Çin, dünyanın gözü önünde elindeki bütün imkânları ve teknolojik aygıtları kullanarak insanlık dışı uygulamalarında yeni safhalar açmıştır. 5 Şubat Gulca Katliamı (1997) ve 5 Temmuz Ürümcü Soykırımı (2009) karşısında uluslararası toplumu özellikle Doğu Türkistanlılara kandaş, dildeş ve dindaş olan Türk-İslam dünyasının siyasilerini, devlet büyüklerini susturmayı başaran veya suskun kalmasını sağlayan ÇKP yönetimi, daha fazla cesaretlenmiştir. Türk-İslam ülkelerine sağladığı çeşitli krediler ve rüşvetlerle ilişkilerini stratejik düzeye çıkartırken Uygur Türklerini devlet düşmanı ilan ederek Doğu Türkis-

tan’ı tamamen polis ve asker devletine çevirmiştir. 2016 yılının sonundan itibaren kitlesel tutuklamalarla Çin tarzı Nazi kampı uygulamasını başlatmıştır. BM başta olmak üzere güvenilir uluslararası kuruluşlar, üç milyondan fazla Doğu Türkistanlı’nın bahsi geçen kamplara alındığı; işkence, tecavüz, tıbbi deney ve öldürmelere maruz bırakıldığını rapor etmiştir. Ayrıca, erkekleri kamplara alınan savunmasız ailelere Çinli erkekleri yerleştirerek “kardeş aile” uygulamasıyla 21. yüzyılın en iğrenç devlet siyasetine imza atmıştır. Kendi rızası olmadan sayısız Uygur, Kazak kızlarına Çinli erkekler musallat olmuştur. Devlet desteğiyle Uygur kızlarına sahip olan veya Uygur kadınlarını emrine alan Çinli erkekler, sosyal medyada Müslüman Türkleri aşağılayan, inciten görseller paylaşmaya başlamıştır. Bölgeden yansıyan çeşitli görüntüler, gelen haberler, kamplardan kurtulan yabancı uyruklu vatandaşların verdiği tanıklık videoları Batı’da büyük ses getirmiş; ana akım medya Doğu Türkistan dramını mercek altına almıştır. Bazı Batılı ülkeler bu zulme sessiz kalmamış, çeşitli platformlarda Çin’i kınamış veya çeşitli yaptırımları uygulamaya başlamıştır. Bu kadar soykırım ve akıl almaz hakaret, aşağılama devam ederken İslam ve Türklük hakkında en güzel nutuk atan siyasilerin veya sözde İslam cumhuriyetlerinin Çin ile aynı safta buluşmaları, sadece Doğu Türkistanlılarda değil, medeni dünyada esefle karşılanmış; hayal kırıklıkları yaratmıştır. Türkçü veya Türk milliyetçisi siyasilerin suspus olmaları, zaman zaman kendi içi çekişmelerine alet etmeleri veya “Edirne’ye Enver gelmesin de kim gelirse gelsin.” tavrıyla Çin çıkarlarına hizmet etmeleri, kendi söylemleri ve tezlerini kendilerinin çürütmesi durumunu ortaya çıkartmış; Türkler arasında itibar kaybetmelerine sebep olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’nin son 70 yıllık siyasal hayatına genel olarak baktığımızda, muhafazakâr siyasetin ağır bastığı veya bu gelenekten gelenlerin mutlak çoğunluğu oluşturduğu anlaşılacaktır. 1950 sonrası çok partili siyasal hayatta en çok iktidarda olanlar veya iktidarda kalanların muhafazakâr eğilimli partiler olduğu görülecektir. Doğu Türkistan sorunu, Sultan Abdülaziz’den beri aslında farklı zaman diliminde Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin gündeminde olmuştur. Osmanlı’da daha çok devlet politikası ekseninde belirli dönemlerde gündemde olduysa da Cumhuriyet döneminde, özellikle 1950 sonrasında daha çok siyasal partiler veya ideolojilerin söylemlerinde kaldığı, bazı hükümetlerin geçici söylemlerinde nadiren yer alabildiği görülmüştür. Doğu Türkistan sorunu, Cumhuriyet döneminde bir türlü devlet politikasına dönüşmediğinden veya dönüşemediğinden, Türk dış politikasında hiçbir zaman istikrarlı bir yer edinmemiştir. Bunun en önemli nedenleri arasında Cumhuriyet’in ideolojisi ve yazılımının olduğu söylenebilir. Diğer taraftan soğuk savaş döneminde Türkiye’nin her alan-

da Batı güdümündeki ideolojik kavgalar ile enerjisini tükettiği, bölünen ideolojik kompartımanların kendi meşruiyetlerini belirli bir “dava”ya dayandırması gerçeği de gözler önünde bulundurulması gereken unsurlar arasındadır. Bu süreçte, Dış Türkler veya “*Esir Türkler*” sorunu bağlamında Doğu Türkistan sorunu genellikle milliyetçi-ülkücü camia tarafından sahiplenildiği veya onların meşruiyet kaynağına dönüştüğü, diğer partiler veya ideolojilerin gündemlerinde olmadığı, dolayısıyla taraftarlarını bu kutsal davadan uzak tuttuğu görülmüştür.

Türkiye’de gerçekleşen 1980 Askerî Darbesi ve Özal ile başlayan liberal kapitalizm, 1990 sonrası SSCB’nin yıkılışı, dünya genelinde ideolojilerin ölmesi gerçeği, Türk muhafazakâr siyasetinde ciddi dönüşümleri ortaya çıkartmıştır. Soğuk Savaş sürecindeki söylemlerin içi boşaltılarak daha çok popülist söylemlere dönüştürülme sürecine girilmiştir. Türkçü, milliyetçi söylemler kendilerini güncelleyememiş; fikrî üretim çok yetersiz kalmış; özellikle entelektüel hareket olarak ortaya çıkan Türkçülük Hareketi, işbu özelliğini neredeyse kaybetmiştir. Milliyetçi Türkçüler yeni ve kalıcı söylem geliştiremeyerek daha çok Türkiyelileşme veya parti çıkarları ekseninde daralmaya gitmiştir. Bu süreçte, Doğu Türkistan’ı sömürmeye ve kemirmeye devam eden Çin, kendine göre “*daha akıllı*” hareket etmeye başlamıştır. 1980 sonrası başlattığı “Reform ve Açılma” stratejisi ile yabancı sermayeyi ülkesine çekerek ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmiştir. Müslüman dünyasında büyük pazar ve hammadde elde ederek buralarda güçlü lobi ağları örmeye başlamıştır. 1992 sonrasında “*Çin tarzı sosyalist piyasa ekonomisi*”ne geçmiş, 1994 sonrasında Doğu Türkistan’da yürürlükteki bütün yasaları kademeli olarak rafa kaldırmış, bölgeyi tamamen politik yönerge ve keyfî uygulamalarla yönetmeye başlamıştır. ÇKP idaresi, Uygur Türklerini Çin’e düşman millet ilan ederek Çin’in içi ve dışında marjinalleştirme sürecine hız vermiştir. Çin’de savunmasız kalan Uygurların haklarını, Çin vatandaşlığı çerçevesinde Çin yasaları ekseninde savunan akademisyen Prof. Dr. İlham Tohti gibi aydınlar müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Yurtdışında özellikle Uygurlar ile kandaş, dildeş ve dindaş olan Türkiye başta olmak üzere Türk-İslam dünyasında lobcilik faaliyetlerine, ideolojik, ekonomik sızmalara hız veren ÇKP yönetimi, Türk-İslam ülkelerindeki Doğu Türkistanlıların faaliyetlerini kısıtlamada başarılı olmuştur. Türkiye örneğinde mahsus genelgeler ile Doğu Türkistan faaliyetlerini yasaklatmış; Doğu Türkistanlıların en büyük siyasi organizasyonu olan Doğu Türkistan Millî Merkezini, Türkiye’den Batı’ya sürgüne gönderebilmiştir. Daha önceleri sadece sol eksenli siyasi parti ve ideolojik gruplara yatırım yapan ÇKP, 2000’li yıllardan sonra özellikle muhafazakâr işadamlarına, siyasetçilere büyük ticari kolaylıklar ve

rüşvet vererek onlar arasından Çin sempatzanları ve Çin lobisi devşirmiştir. Propaganda ve medyaya çok fazla önem veren ÇKP yönetimi, ilgili ülkelerin dillerinde yayın yapan medya yatırımına hız vermekle birlikte ana akım medya patronlarına da büyük miktarda rüşvet, kredi imkânları sağlayarak kendi etkisine almayı başarmıştır.

Çin’in bütün bu başarısının çıktısı olarak 2016 sonrasında Doğu Türkistan’da yürüttüğü insanlığın yüz karası uygulamalarına, etnik, kültürel, dini, ekonomik, sosyal ve ekolojik soykırımlarına Türk ve Müslüman dünyasının siyasetçileri, yöneticileri ve medyası sessiz kalmayı tercih etmiş veya pişkin, ezik, suçlu psikolojiyle bütün bu olup bitenleri “*Amerikan propaganda-sı*” şeklinde nitelemeye çalışmışlardır.

Özetle, Doğu Türkistan Türklüğü, Türk’ün tarihî hasmı olan Çinlilere ve insanlığın ortak düşmanı olan ÇKP faşizminin tarifi imkânsız zulmüne, kıymına karşı tek başlarına savunmasız olduğu hâlde korkusuzca direnmektedir. Doğu Türkistanlılar, belki tarihinde ilk defa dünyaya, özellikle kandaş akrabası olan batısındaki Türklere “*İmdat!*” dedi. Müslüman kardeşlerine ise inandığınız değerleri, İslam dininin şerefini korumamıza yardımcı olun ve “*Ses çıkartın!*” dedi. İnsanlığa, “*insanlık*” adına ÇKP faşizmine “*Dur deyin!*” dedi. Kandaş ve dildeşlerinden beklediği şu idi: “En azından akrabalık hukukunun gereğini yerine getirin, atalarınızın yadigarı olan Türkistan’ı, Kâşgar’ı savunun, oradaki kardeşlerinizi, tarihî mekânları, kültürü korumak için ne gerekiyor ise onu yapın!”. Çünkü Kâşgar düşerse Türk nerde olursa olsun köksüz kalacaktır; “*Orada bir köy var uzakta, o köy bizim köyümüzdür; gitmesek de sormasak da o köy bizim köyümüzdür.*” diyebileceğiniz herhangi bir alamet-i farika kalmayacaktır. ÇKP faşizmi, Doğu Türkistan’ın taşı toprağını, bitkisini hatta canlılarını bile değiştirmekte; binlerce yıllık Türk tarihinin eserlerini, mezarları ve camileri yok etmektedir. Doğu Türkistan’da Çin’den, Çinliden, Çinlilikten farklı olacak hiçbir şeye yaşam hakkı tanımamaktadır. Böyle bir vahşet ve zulüm karşısında Türkiye muhafazakârlarının yıllardır dillendirdikleri başta Türkçülük, Türk milliyetçiliği olmak üzere, “İslamcılık”, “İhvacılık”, “Kardeşlik” sözleri neredeyse tamamen anlamsızlaşmıştır. Bu durumun, onların sıklıkla dillendirdikleri ekonomik çıkarlar veya anlaşılmayan beka sorunu söylemiyle açıklanamayacağı aşikârdır. Diğer taraftan İnsan hakları, hayvanseverlik, çevrecilik, kadın ve çocuk hakları gibi çeşitli evrensel değerleri savunan garipperest sol cenahın da ilgili söylemleri aynı şekilde Doğu Türkistan gerçeği karşısında ne kadar boş olduklarını göstermiştir. Elbette, Türkiye siyasal ve düşün hayatındaki çıkmazları böyle kısa bir yazıda analiz etmek imkânsızdır. Fakat bunların sorgulanması, eleştirilmesi ve alternatiflerin önerilmesi de kaçınılmaz olacaktır.